VN. aug. '97

De hevige koorts van Siena's Palio

YOERI ALBRECHT, FOTO'S STEYE RAVIEZ ■ *In Siena, de vroegere stadstaat in Toscane, is een middeleeuwse stadsstructuur van zeventien wijken, contrade, blijven bestaan. Twee keer per jaar brengen tien van die wijken een paard in de race op het prachtige plein van Siena. Het zijn de twee belangrijkste gebeurtenissen van het jaar, en na een overwinning loopt de bevolking van de winnende contrada wekenlang met een speen in de mond. De verliezers kunnen zich beter niet in de stad vertonen, als ze de vernedering door de winnaars en hun bondgenoten willen ontlopen.*
De voorbereidingen voor een race van levensbelang (duur: anderhalve minuut), in gezelschap van professor Paolo Neri, voormalig capitano van de wijk Nicchio. 'De winnaar van de Palio is de gunsteling van het mysterie van de Madonna van de Palio. De lieveling van vrouwe Fortuna, het grillige geluk.'

Negentig seconden duurt de race. Tien paarden rennen drie rondjes over het adembenemend mooie Piazza del Campo van Siena, Toscane. Het schelpvormige plein van Siena, gebouwd op de resten van een Romeins amfitheater, zindert van de spanning. Over enkele seconden valt het luchtkasteel van praatjes, roddels en wensdromen dat de afgelopen dagen enorme afmetingen heeft aangenomen in elkaar. Dan wordt duidelijk wie door geluk en sluwheid de glorie van de overwinning mag proeven en wie, met een van vernedering vertrokken gezicht, stilletjes een goed heenkomen uit de stad moet zoeken.
Emoties gaan diep tijdens de Palio, het is een spel dat verbeten gestreden wordt. Een spel waar de winnaar betaalt en de beloning niet meer is dan een beschilderde zijden doek, de *palio*. De winnende *contrada* (wijk) heeft de glorie en de komende maanden het psychologisch overwicht in de stad. Bij de vijanden van de winnende wijk wordt de dagen na de race tandengeknars en geween gehoord. De verliezer wordt door de winnaar te kakken gezet. De verliezer, zo wil de traditie, ondergaat in overdrachtelijke zin een lavement. We steken een klisma in je reet, zingen de winnaars de verliezers toe terwijl er met rollen wc-papier gegooid wordt. Maar het volk van de winnende wijk wordt herboren.
Er zijn net zoveel interpretaties van de Palio als er Siënezen zijn. Gangbaar is de symboliek van dood en leven. Na een overwinning loopt de hele bevolking van de winnende *contrada* wekenlang met een speen in de mond. 'Geloof me,' zegt Anna Piperno Corcos, moeder van de driejarig Gadi, 'toen vorig jaar de *contrada* van de Bruco won,' een wijk die al lang niet gewonnen had, waar de vreugde dus hysterische vormen aannam, 'was er in de hele stad geen speen meer te krijgen. Volwassen mannen, advocaten en automonteurs, iedereen liep te sabbelen.'
De Palio van Siena is sport, theater en poëzie tegelijk. Het is een race op ongezadelde paarden, waarin het geluk de hoofdrol speelt. Een loterij waar gekonkel en omkoping regel zijn, onderdeel vormen van het spel. Tien van de zeventien *contrade* worden door rotatie (zeven plaatsen) en loting (drie plaatsen) uitverkoren voor deelname. De paarden worden door loting toebedeeld. Ze zijn aangeboden door paardenfokkers uit de streek, die het als een eer zien als hun dure paard getraumatiseerd wordt in de wilde race.

De *tufo*, de speciale bruine aarde van Siena, is aangebracht langs de randen van het Piazza del Campo. Het is het begin van een koorts die met de dag zal toenemen en zich uiteindelijk in een uitbarsting van enkele seconden zal ontladen op het plein. Het spel heeft sinds de vroege Middeleeuwen een ongebroken traditie. Het is beslist geen toeristenspektakel. Geen folklore van de soort waar de klederdrachten en klompendansen uit de mottenballen komen als de toeristen arriveren. 'Wij zijn als de Galapagos Eilanden. Als er te veel toeristen komen, worden we vervuild, gaan we kapot,' zegt Paolo Neri. De Palio is een levend sociologisch fossiel. Het is alsof een je oude leguaan observeert. In deze kleine stadstaat in het bergachtige land van Toscane is een middeleeuwse stadsstructuur blijven bestaan. Siena is na de verovering door de Florentijnen afgesneden gebleven van de buitenwereld. Nog altijd ligt het niet aan een grote doorgaande treinverbinding. De *contrade* zijn er niet alleen voor de Palio. 'De *contrade* zouden er ook zonder de Palio zijn. De Palio niet zonder de *contrade*,' zegt Carlo Rossi, *priore* van de Drago (draak) en voorzitter van de Magistrato, het college van de voorzitters van de zeventien *contrade*. De wijken hebben een grote sociale functie. Er wordt wederzijdse hulp geboden door de *contradaioli*. En Siena heeft het laagste misdaadcijfer van Italië, benadrukt vrijwel iedere official die je spreekt.
'De Palio heeft zich in de afgelopen eeuwen steeds weten aan te passen aan de omstandigheden, zijn centrale positie in het Siënese leven behouden,' zegt burgemeester Pierluigi Piccini. Een linkse politicus met baard en bril met zwart montuur. De kruising tussen dandy en *nerd* waar linkse Italianen een patent op lijken te hebben. 'De *contrade* vormen de genen van de stad en de Palio is de bloem die twee keer per jaar bloeit. De winnaar van de Palio is de gunsteling van het mysterie van de Madonna van de Palio. De lieveling van vrouwe Fortuna, het grillige geluk,' zegt professor Paolo Neri.
Neri is zestig jaar, biochemicus aan de universiteit van Siena en romancier. Maar bovenal is hij deze dagen *nicchiaiolo*, lid van de wijk van de Nicchio (schelp). Hij is twee keer meerdere jaren *capitano* van de Nicchio geweest, zijn broer heeft zelfs eens als *capitano* een Palio gewonnen. De functie *capitano* is een verkozen ambt. Alle volwassen leden van de *contrada* mogen hun stem uitbrengen. Dit jaar liggen er kansen. De Nicchio heeft tijdens de openbare loting door de burgemeester op het plein een goed paard getrokken. De bruine hengst Vittorio heeft al eens een Palio gewonnen. De paarden zijn in selectieritten getest en geselecteerd. Iedereen weet wie de favorieten zijn en de vreugde of teleurstelling van de massa op het plein is dus sterk afhankelijk van de reputatie van het toegewezen paard. Nu beginnen twee dagen van onderhandelingen met de *fantini* (jockeys) en de andere *contrade*. De *fantini*, de meesten komen niet uit Siena, worden gezien als huurlingen en in sommige liedjes zelfs afgeschilderd als huurmoordenaars. Winnen is voor een groot deel een kwestie van geluk. Maar als vrouwe Fortuna (zoals de Siënezen over haar spreken, lijkt ze hier ergens in levende lijve aanwezig) gul is geweest, loont het de moeite het geluk door omkoping een handje te helpen. De wijken proberen geallieerde *contrade* die minder goed geloot hebben om te kopen. Een vijand een aanbod doen is zinloos. Die zint zelf op een mogelijkheid om de vijandelijke favoriet te dwarsbomen. De overeenkomsten zijn alleen geldig als de wijk ook echt wint. Verliezen is oneervol, maar wel voordelig. De geïnde gelden gaan in de oorlogskas voor de Palio van augustus. Het winnen van een Palio kan een wijk ruim een miljoen gulden kosten. Maar dat hebben ze ervoor over. Rijkere *contradaioli* betalen soms wel een ton aan de oorlogskas. Een overwinning boeken is net zo belangrijk als het verhinderen van de overwinning van de traditionele vijand. Alles is te koop. Ruimte aan de start is

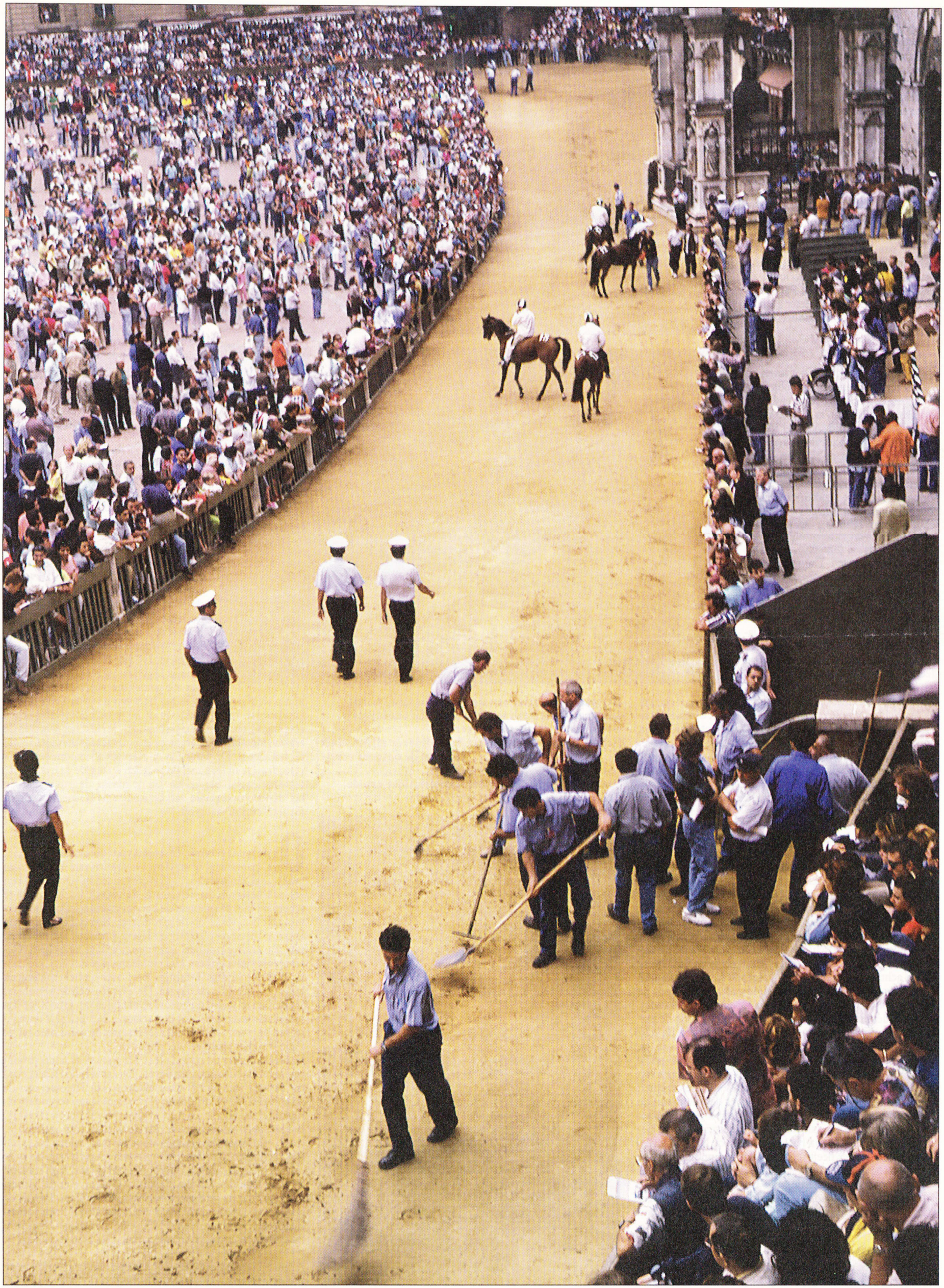

belangrijk, maar ook kan een jockey van een bevriende wijk betaald worden om de vijand te hinderen, tegen de houten afzetting te rijden. Zelfs voor negentig seconden hebben de *fantini* een hele tacktiek in hun hoofd.
De *capitano* is degene die zulke beslissingen moet nemen. Hij is de legeraanvoerder en heeft gedurende de dagen van de Palio dictatoriale volmachten in de wijk. Pas na de Palio hoeft hij ten overstaan van de vergadering van de wijk verantwoording af te leggen. Hij beslist, hij moet de strategie bepalen. Welke jockey, welke overeenkomsten, welke listen. Daarbij moet hij wel bedenken dat formele overeenkomsten heilig zijn. Een *contrada* die een geheime overeenkomst niet nakomt, loopt de kans de volgende jaren geen Palio meer te winnen. De penningmeester geeft de *capitano* de middelen in handen om de veldslag te winnen.

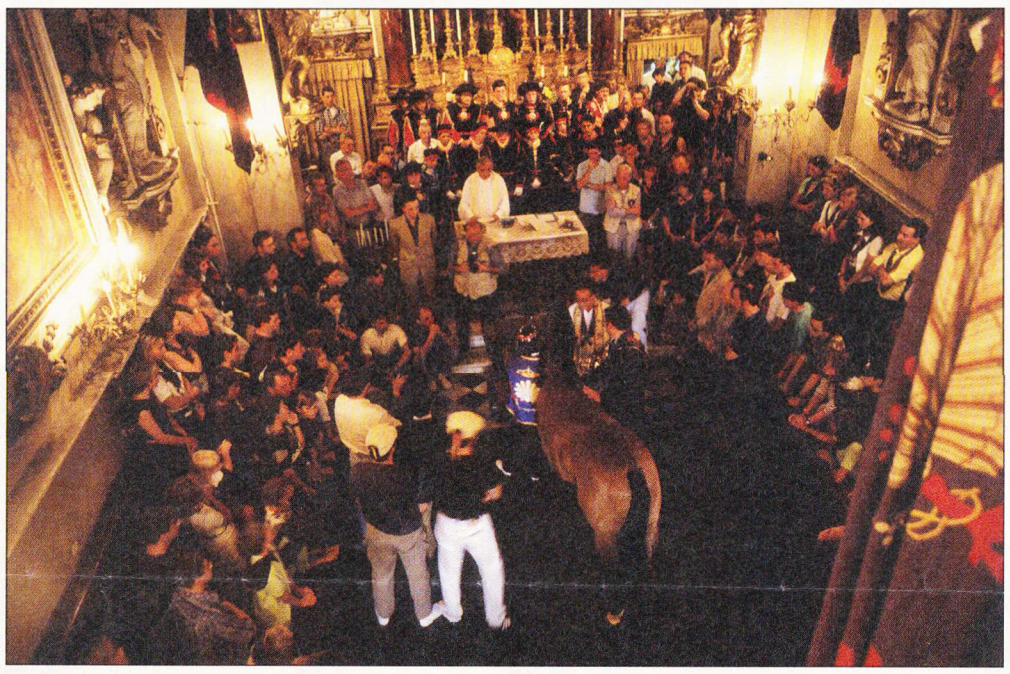

'Tegenwoordig gaat het loven en bieden allemaal per mobiele telefoon,' zegt Neri. Hij neemt me mee de wijk van de Nicchio in. Op het terras van de sociëteit aan de Via dei Pispini ontmoeten we Franco Filippini, de *priore* (voorzitter) van de wijk en Mario Corbelli, de *capitano* van dit jaar. Verder een aantal raadgevers. Het is een oorlogsraad. Nette pakken, zorgelijke koppen. Geëmotioneerd handen schudden en schouder kloppen. Er worden bedragen genoemd en namen van *fantini*. Het is duidelijk dat het de Sardijn moet worden. Dat is de beste. 'Met hem moeten we winnen.' Salvatore Ladu, bijgenaamd Cianchino, heeft al eens in 1984 voor de Nicchio gewonnen. Hij is op dit moment de regerende superstar van de Palio. De afgelopen jaren heeft hij voor andere *contrade* bij een van de twee Palio's van het seizoen steeds weten te winnen. Als hij wint, kan hij een bedrag in de zak steken dat kan oplopen tot driehonderdduizend gulden. Het is een geluk dat Valdimontone (vallei van de schapen), de traditionele aartsvijand van de Nicchio, niet rent, maar het gerucht gaat dat ze geld ter beschikking gesteld hebben aan hun bondgenoot, *Giraffa* (giraffe), om een goede *fantino* te nemen.
We rijden naar zijn villa net buiten de stad. Bochtige straatjes vlak voor de poort. Dit is vijandelijk gebied. Waarom de vijandschap ontstaan is weet niemand meer, is in de mist van de tijd verdwenen. 'Dit is de buurt die op dit moment de diepten van de hel doorkruist,' bromt Neri in zijn snor.
Een *contrada* die niet deelneemt (er zijn tien deelnemers en zeventien *contrade)*, kan toch winnen. Als een *contrada* verliest, wint de aartsvijand. Het ergste dat er is, is een winnende rivaal. En winnen is eenvoudig. Alleen de eerste wint. Alles of niets. Je kan winnen of verliezen, of héél erg verliezen als je als tweede binnenkomt of als favoriet toch verliest. De villa van Neri heeft ooit aan de maîtresse van de negentiende-eeuwse Franse schrijver Stendhal toebehoord. Het huis heeft een hallucinerend uitzicht op stad en heuvels. Vanaf de terrassen van de tuinen is naar alle richtingen geen bouwwerk van na achttienhonderd te zien. Volgende week vertoont hij hier een opera van Mozart. Een jeugdwerk speciaal voor de tuin geschreven. Neri is opgegroeid met de Palio; zijn vader, kunstschilder en uitgever, maakte in de jaren twintig de historiserende affiches voor de Palio die nog overal in de stad hangen. Neri en zijn broer waren beide *capitano* van de Nicchio, hun vader was ooit *capitano* van de Onda (golf). Lidmaatschap van de *contrada* is afhankelijk van de plaats van het huis waar je in geboren wordt. Zo zijn sommige gezinnen intern verdeeld. Vol trots vertelt Neri over de vrouw van de *capitano* van een vijandelijke *contrada* die verborgen in de kast de oorlogsvergadering van haar man afluisterde en de belangrijkste uitkomsten aan haar eigen wijk, de Nicchio, overbriefde. Veel plezier heeft hij ook bij de herinnering aan de keer dat hij het voor elkaar kreeg om in de historische optocht een zeer opwindende merrie voor het paard van erfvijand Valdimontone te laten lopen. Het racepaard raakte zo opgewonden dat het tijdens de Palio niet meer in bedwang te houden was.

Precies om negen 's ochtends uur is de start van de testritten, de *prove*. 'Alleen de Palio verloopt hier punctueel,' zegt Giovanni Neri, achtentwintig jaar, de jongste zoon van de professor. Even later in Bar Nannini aan de Banchi di Sopra. We drinken ijsthee, Giovanni voelt zich niet zo goed. De spanning is in zijn nek geschoten, zegt hij klagerig. Hij neemt ons op sleeptouw door de *contrada* van de Nicchio. In de sociëteit is het een gekkenhuis. Tafels aan de kant, dronken volk, rennende kinderen, kennelijke gezagsdragers. Aan lange tafels wordt buiten geluncht en gediscussieerd. Opgestroopte mouwen, tatoeages en verhitte koppen van campari en wijn. Voor velen is de last van het favoriet zijn bijna te veel. Drank en grootspraak helpen wel wat. De naam van jockey Cianchino is op ieders lippen. 'Hé, als jullie Cianchino zien, doe hem dan mijn hartelijke groeten,' roept stoer een zesjarige in de kleuren van de *contrada*. De angst voor de nederlaag, zwaarder naarmate de verwachtingen hoger gespannen zijn, is groot.

De testritten worden in de drie aan de Palio voorafgaande dagen, iedere ochtend en iedere avond, verreden. Met iedere rit stijgt de spanning. Zingen de groepjes *contradaioli* intenser. Totdat de laatste twee dagen er een continue sfeer van carnaval en revolutie in de stad hangt.
Vlak voor de *prova* komen de *contrade* en masse zingend het plein op. Een dichte drom krijgsvolk. Zodra de *contradaioli* uit de schaduw van de steeg naast het trotse Palazzo Piccolomini in de volle zon van het plein komen, gaan de vuisten en het volume van de liederen omhoog. '*Per forza o per amore*', door kracht of door liefde. De eeuwige strijdkreet van alle *contrade*. Voor hen uit loopt het volbloedpaard dat de *contrada* dit jaar door het lot is toegewezen. Achter hen in de diepe krocht tussen de hoge paleizen hoor je de volgende *contrada* opdringen. Iedere wijk gaat naar zijn eigen deel van het plein. De vier dagen van de Palio is de wijk 'eigenaar' van het paard. In een van alle gemakken voorziene stal ergens in het web van stegen in het hart van de wijk, beter onderhouden dan menig huis, wordt het paard angstvallig tegen vergiftiging en zwarte magie bewaakt. Je ruikt het paard en de argwanende blikken van de twee bodyguards vertellen je dat de stal hier is. De *prove* zijn er eigenlijk alleen om de *fantini* vertrouwd te maken met de paarden en om de paarden te laten wennen aan het lawaai van de massa, de trompetten en het donderende geluid van de *mortaretto*, de kleine vuurpot die start en eind aangeeft.

Het paard Vittorio, een tienjarige hengst, wordt gezegend in de kerk van Nicchio. 'En dat hij als overwinnaar terug mag keren'
Geheel boven: de palio, een beschilderde zijden doek die de inzet is van de race, wordt in de optocht rondgedragen
Onder: Paolo Neri voor een aanplakbiljet van de Palio dat is ontworpen door zijn vader

Op de *prova generale*, de avond voor de werkelijke race, is de spanning al te snijden. De *fantino* van de *Chiocciola* (slak) jaagt zijn paard op. Hij is omstreden in zijn *contrada* en wil zich bewijzen. In de Casato, de tweede bocht, zet hij te scherp in. Het paard raakt de houten afzetting. De ruiter verliest zijn evenwicht op de gladde rug. Een doffe dreun, zijn hoofd is tegen de afzetting geslagen. Roerloos ligt hij op de *tufo*. De andere paarden denderen rakelings langs hem. Geschreeuw van afgrijzen. Het clubje meisjes van de Chiocciola, in kleine strakke T-shirtjes, heeft zich de hele middag de longen uit het lijf staan zingen. De levenslust en de hormonen spetterden er vanaf, nu breken ze in huilen uit. Hun hoop ligt schijnbaar levenloos voor hun tribune. Het paard is doorgestoven en wint zonder ruiter. Niets aan de hand dus: bij de Palio wint het paard en niet de ruiter.
Er breekt oproer uit op het plein. De agressieve onderstroom van het feest schuimt naar boven. De aartsrivalen Chiocciola en Tartuca (schildpad) gaan elkaar te lijf. Het spel van de vuistslagen. Twee drommen *contradaioli* staan tegenover elkaar en slaan uit alle macht met geheven vuisten op elkaar in. Blauwe ogen, bloedneuzen. Als de voorste lens geslagen is, wordt zijn plaats ingenomen door de man achter hem. Uit alle richtingen spoeden zich groepjes jongens van de twee *contrade* naar de veldslag. Geritualiseerd geweld. Een stam uit de Stille Zuidzee. Dajaks, Papoea's. Opeens is er de oproerpolitie. Maar de groepen weten van geen wijken. Pas als de gemeentepolitie eraan te pas komt, wijkt alles. 'Geen buitenstaanders,' verklaart Neri. Het is een zaak tussen Siënezen, daar heeft de oproerpolitie uit Rome niets mee te maken.

Achttienhonderd man zitten die avond aan lange tafels in de Via dei Pispine. Onder de verlichting en de blauwe vlaggen

met de sint-jakobsschelpen zingt de *Nobile contrada del Nicchio* uit volle borst. Toespraken, zoenen en tranen. De *capitano*, de *priore*, de tamboers en de vendelzwaaiers worden omarmd en omarmd en omarmd. Toch, zegt Giovanni, is de sfeer bedrukt. Niet meer zo uitgelaten als de eerste dagen. Vittorio en Cianchino hebben op geen enkele *prove* goed gepresteerd.

De lunch voorafgaand aan de Palio wordt genoten in de stadswoning van de professor. Koude pasta, koude courgette, meloen, Siciliaanse witte wijn. 'Alles heel eenvoudig,' benadrukt hij. Dan is het tijd om te gaan. We verlaten het koele huis met de met druiven beladen pergola en stappen in de hitte van de middag. De professor legt nog even zijn bril en een doosje aspirines in de auto. 'Als het misgaat, kan ik spoorslags uit de stad vertrekken.' Om in de stad te zijn als verliezende favoriet is onverdraaglijk. Om door je rivalen te kakken te worden gezet, te worden uitgejouwd is meer dan hij kan verdragen. Het is drukkend warm. 'Madonna, alsjeblieft geen opgewarmde soep morgen,' bidt Neri. Als het regent wordt de track onbegaanbaar en de race uitgesteld. Naar de kerk van de *contrada*. Dringen bij de deur. Neri zwaait triomfantelijk met een sleutel. Een klein deurtje. Wij wringen ons een trapje op naar een plek boven het orgel. Vlak onder de barokke engeltjes. Meneer de pastoor staat te glunderen. De banken zijn in ruitvorm geschoven. Het hele midden van de kerk is vrij. Daar staat het paard Vittorio, een tienjarige hengst, en Cianchino de *fantino*, gebruind en klein, bijna dwergachtig. Hij kijkt gemelijk. 'En dat hij als overwinnaar terug mag keren,' zalft de godsman. In doodse stilte klakt het verbaasde paard de kerk weer uit. Wat er ook gebeurt, het paard mag niet schrikken. Nog even wachten en dan galmt de strijdkreet door de kerk en over het plein. *Ni, ni nicchio.*
Iedereen begeeft zich op weg. Uit alle richtingen dromt het volk op. De trommelaars gevolgd door de twee *alfieri* (vendelzwaaiers) van de *contrada* vooropp naar het bisschoppelijk paleis. Vandaar zal de optocht van ridders, lansknechten, trompetters en pages naar het Piazza del Campo gaan. De stad dreunt van het geroffel en het applaus als de vendelzwaaiers hun vaandels verdiepingen hoog slingeren.

En dan vallen de eerste druppels. De muziek stopt aarzelend. Binnen een paar seconden valt het water met bakken uit de hemel. Rennend zoeken de *comparse* (de afdelingen van de optocht) een heenkomen. Op het plein wordt even later de groene vlag uitgestoken. De Palio is verdaagd. De sfeer is op slag verdwenen. Mismoedig slentert het volk naar huis. 'Wat wil je,' klaagt de eigenaar van *Il Grattacielo*, 'de *capitani*, de jury, het zijn allemaal bankmensen, die werken toch al nooit. Die nemen gewoon nog een extra dag vrij.' Il Grattacielo (de wolkenkrabber) een eetcafé waar je het plafond kunt aanraken, met drie tafeltjes en een toonbank waar een zestigjarig koppel etenswaren uit eigen dorp opdient, is de *hangout* van de ware *contradaiolo*. In de hoek ziet een groepje van de Giraffa (giraffe) in Ajax-shirt. '*Kluivert*' staat er bij een op de rug. Roodwit zijn de kleuren van hun *contrada*. Nee, Ajax zegt ze niks, maar die kleuren, daar kunnen ze wel om janken, zo mooi.
De nacht van woensdag op donderdag onweert het. Slagregens bezorgen de Siënezen een slapeloze nacht. Zou de Palio voor het eerst in dertig jaar twéé dagen worden uitgesteld?
's Ochtends om acht uur heeft de lucht de kleur van vuilniszakken. Er ligt een depressie over heel Noord-Italië. Het zuiden heeft zon. Waar hoort Siena bij? Het Piazza del Campo is een moeras, erger dan gisteren. Er liggen planken over de *tufo* om het plein begaanbaar te maken. Om halftwaalf breekt de lucht, er vallen zonnestralen op het plein. Er klinkt een opgelucht applaus op voor de zon. Het grijs breekt, blauw verschijnt. Je ruikt de natte klei die nu al ligt te stomen in de zon. De spanning is terug. In de *Grattacielo* slaat de stemming om. De wijn en de mortadella komen weer op tafel. De stoere verhalen gaan óók rond. Vannacht tegen drieën, weet iemand, is er een overval geweest op de stal van de Bruco (de zijderups). Er zijn flinke klappen gevallen, maar sabotage is verhinderd.
Op het plein komen de gemotoriseerde ezels van de gemeente, kleine blauwe driewielertjes van het merk Piaggio met een multifunctioneel laadbakje, te voorschijn. De doorweekte randen van de *tufo* worden weggeschept en met nieuw leem gevuld.

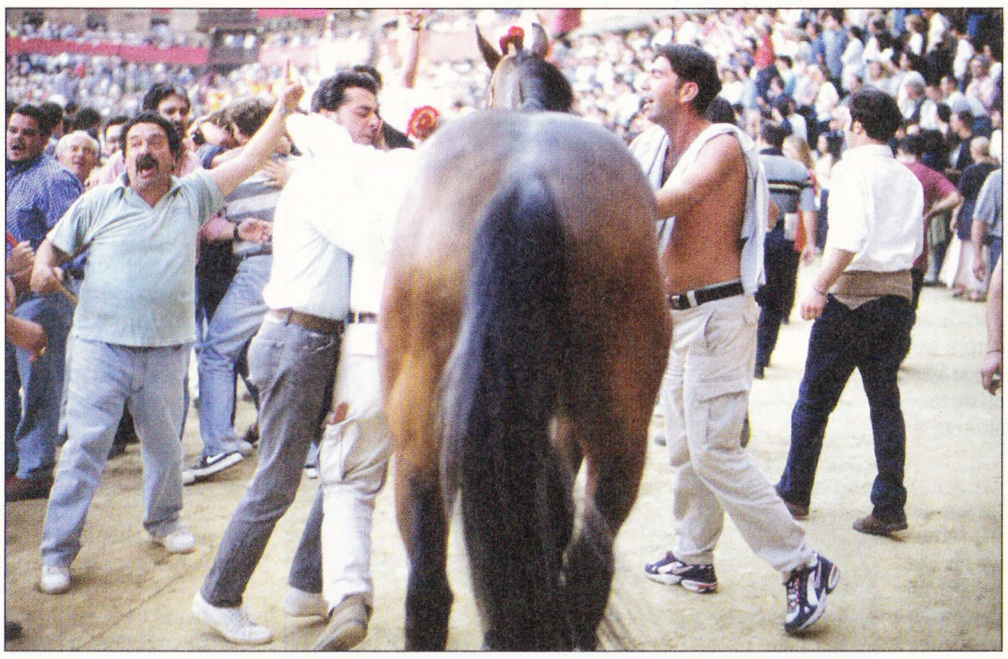

Achttienhonderd man van de *contrada* Nicchio aan lange tafels in de Via dei Pispine, aan de vooravond van de Palio
Daarboven: de *fantino* van de *Chiocciola* (slak) ligt roerloos op de *tufo* (rechts). Zijn paard is doorgestoven en wint zonder ruiter de *prove*
Geheel boven: de paarden zijn zojuist tijdens de openbare loting door de burgemeester verdeeld over de *contrade*

De Palio heeft vier verschillende geluiden die in toenemende frequentie en volume te horen zijn. Het zingen van de *contradaioli* (steeds dezelfde melodie maar de woorden verschillen per wijk), de trommels, de trompetten en het gebeier van de grote klok boven op de Torre del Mangia, meerdere tonnen brons, liefkozend *Il Sunto* genoemd. Samen hebben de geluiden een hypnotiserend, opzwepend effect. Twee uur lang roffelen de tamboers, schallen de trompetten en klinkt de klok. In statige pas marcheren ze voorbij, voor de stad, voor de *contrada*, voor de eer van de kleuren van de wijk. Pruiken op, fluweel en wollen maillot. Het zweet gutst van de renaissanceportretten af. Levende *alfreschi* van de grote renaissanceschilders. Simone Martini, Andrea Mantegna, of Piero della Francesca.

Vanaf de balkons van de paleizen van illustere families als de Sansedoni, de Chigi Saracini en de d'Elci wordt minzaam gekeken naar het schouwspel beneden. Ook in die zin is de Palio een zinnebeeldige verbeelding van de Italiaanse werkelijkheid. Alle balkons zijn gereserveerd, als normaal burger krijg je hoogstens met dringen en wachten in de zon een plaatsje op het plein aan de binnenkant van het parcours. De balkons zijn voor genodigden, hoogwaardigheidsbekleders, pers of al generaties geleden besproken. De d'Elci, die hun stadskasteel voor deze dag met hun vaandel, een zwarte adelaar in rood veld, hebben getooid, kijken al duizend jaar uit op dit plein.
Vanaf het balkon waar de hele familie Neri verzameld is, zien we de schaduw langzaam, als op een enorme zonnewijzer, over het plein kruipen. Als de zon alleen nog de muren van het stadhuis, opgetrokken uit witte travertijn en rode baksteen, beschijnt, zal de wedstrijd beginnen. Door de geopende poort kunnen wij in de blauwe schaduw van de binnenplaats, de Cortile del Podestà, met enige moeite paarden en *fantini* hun nerveuze rondjes zien draaien. De ogen van Neri zijn er voortdurend op gericht. 'Daar heerst nu de stilte van de kerk, de spanning van een onderzeeboot, de aandacht van de diamantslijper,' hijgt hij vol ontzag.
'*Eccola*. Daar zijn ze dan,' roept Neri. Hij weet van de zenuwen niet meer of hij moet staan of zitten. Uit de schaduwen van de Cortile treden de ruiters naar buiten. Eén seconde staan ze in het volle zonlicht, dan betreden ze het parcours dat al in de schaduw ligt.
De trompetten schallen voor de laatste keer. En er daalt een ijzige stilte neer. Voor de start draaien de paarden hun rondjes. De burgemeester leest de startvolgorde voor, door het lot bepaald. De laatste sluier van het mysterie van de Palio wordt weggetrokken. De Nicchio heeft de zesde startpositie, geteld vanaf de favoriete binnenbocht. Onfortuinlijk. De *fantini* voeren opzichtig hun *last minute* onderhandelingen. Ze hebben van de *capitani* een deel van de oorlogskas ter beschikking gekregen om een vrije startpositie te bedingen van de ruiters links en rechts. Op de paarden wordt druk gesmoesd. Cianchino, in de kleuren van de Nicchio, buigt zich naar de *fantino* van de *contrada* van La Lupa (de wolvin). 'Omhoog met je aanbod, biedt meer, meer,' knarst Paolo Neri naast me. Zonder goede afspraken heeft de Nicchio een hopeloze positie.

La Lupa is door het lot aangewezen om de vliegende starter te zijn, een van de tien ruiters start meer naar achteren; als hij het gebied tussen de touwen passeert, valt het touw en knalt het startschot. Het moment dat de starter, die dus van achteren inkomt, uitzoekt om te starten kan cruciaal zijn voor de winnaar. Maar de *mossiere* (de official die de start regelt) heeft weinig tijd voor gekonkel. Hij roept de ruiters één voor één tussen de touwen. Nu begint een wild duwen en trekken. Bondgenoten proberen voor elkaar de rivalen klem te rijden. Tot ieders verbazing knalt ineens het startschot. Het leek een valse start. In ieder geval schijnt het de snelste start van de afgelopen tien jaar te zijn. Soms duurt het geduw en getrek wel een halfuur, soms totdat het donker wordt en de race verdaagd wordt. De nieuwe *mossiere* lijkt meer nadruk op de race te willen leggen. Minder mogelijkheden voor pactsluiterij te laten.
Het plein houdt de adem in.
Meteen na de start gaat de Tartuca (schildpad) naar de grond. Al snel is de bocht van San Martino, de eerste scherpe bocht bereikt. De Giraffa ligt op kop. Achter hem is het dringen. In de tweede ronde begint het vallen. Drago en Chiocciola nemen San Martino te scherp, eindigen onder hun paard. De Nicchio springt over de rollende mannen en

Een vertegenwoordiger van de wijk eenhoorn in de historische optocht

paarden heen. Ligt even tweede, maar in de Casato, de volgende bocht, neemt de Civetta (uil) te veel risico en struikelt. Weer weet Cianchino hem te ontwijken, maar het paard raakt even de omheining. De Giraffa inhalen zit er nu niet meer in. Op het balkon trekt de familie Neri wit weg. Als de Giraffa over de streep komt en de *fantino* zijn *nerbo* heft (de zweep uit kalfspenisleder), stoot Paolo Neri mij even aan als groet. Tranen staan in zijn ogen.

Onder ons is een pandemonium losgebroken. Lobi's Andrea, het winnende paard, wordt omhelsd en gezoend. Maar Cianchino, de jockey van de Nicchio, anderhalve minuut geleden nog de superster van de Palio, wordt het plein opgedreven. Hij struikelt, woedende *contradaioli* trappen hem uit alle macht. Als de *priore* probeert de jockey te beschermen, wordt zijn pak gescheurd. De *capitano* slaat met de *nerbo* op de woedende belagers in.

Die avond viert de Giraffa de overwinning. De standaard met de palio wordt in triomf door de stad gedragen. Keurige grijze echtparen en getatoeëerde binken lopen zingend, vendelzwaaiend, trommelend door de stad. Ze zijn gelukkig. Hun bondgenoten van de Valdimontone zijn ook op de been. Hún vendels brengen hulde aan de bondgenoot. Gezamenlijk worden scheldliederen gezongen over de Nicchio. Ik ben blij voor Paolo Neri dat hij de stad uit is.

Onder: ruimte aan de start is belangrijk, maar ook kan een jockey van een bevriende wijk betaald worden om de vijand te hinderen, tegen de houten afzetting te rijden. Alles is te koop
Rechtsonder: de paarden zijn weg voor een race die door het paard van de wijk Giraffa wordt gewonnen